

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. vasario 26 d.*

„Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija — Taikymo sritis — 51 straipsnis — Sąjungos teisės įgyvendinimas — Baudimas už veiksmus, kuriais kėsinama į nuosavus Sąjungos išteklius — 50 straipsnis — Ne bis in idem principas — Nacionalinė sistema, pagal kurią, siekiant nubausti už tą patį neteisėtą elgesį, taikomi du atskiri, t. y. administracinis ir baudžiamasis, procesai — Suderinamumas“

Byloje C-617/10

dėl *Haparanda tingsrätt* (Švedija) 2010 m. gruodžio 23 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. gruodžio 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Åklagaren

prieš

Hans Åkerberg Fransson

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, M. Ilešič, G. Arestis, J. Malenovský, teisėjai A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, C. Toader, J.-J. Kasel ir M. Safjan (pranešėjas),

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2012 m. sausio 24 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- H. Åkerberg Fransson, atstovaujamo *advokat* J. Sterner ir *professor* U. Bernitz,
- Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Falk ir S. Johannesson,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vlácil,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos C. Vang,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze,

* Proceso kalba: švedų.

— Airijos, atstovaujamos D. O’Hagan, padedamo SC M. McDowell,
— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos K. Paraskevopoulou ir Z. Chatzipavlou,
— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos N. Rouam,
— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir J. Langer,
— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,
— Europos Komisijos, atstovaujamos R. Lyal ir J. Enegren,
susipažinęs su 2012 m. birželio 12 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su *ne bis in idem* principo aiškinimu pagal Sąjungos teisę.
- 2 Šis prašymas pateiktas kilus ginčui tarp *Åklagaren* (prokuratūra) ir H. Åkerberg Fransson dėl prokuratūros vykdomo baudžiamojo persekiojimo dėl mokesčių vengimo dideliu mastu.

Teisinis pagrindas

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

- 3 1984 m. lapkričio 22 d. Strasbūre pasirašyto Protokolo Nr. 7, pridėto prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau - EŽTK protokolas Nr. 7), 4 straipsnyje „Teisė nebūti dukart teisiamam ar nubaustam už tą patį nusikaltimą“ numatyta:

„1. Niekas negali būti antrą kartą persekiojamas ar baudžiamas tos pačios valstybės institucijų už nusikaltimą, dėl kurio jis jau buvo išteisintas arba nuteistas galutiniu nuosprendžiu pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą.

2. Ankstesnės dalies nuostatos nedraudžia atnaujinti bylos proceso pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą tuo atveju, kai iškyla nauji ar naujai paaiškėję faktai, ar nustatomos esminės ankstesnio proceso klaidos, galėjusios turėti reikšmės bylos baigčiai.

3. Neleidžiama nukrypti nuo šio straipsnio įsipareigojimų remiantis [1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau - EŽTK)] 15 straipsniu.“

Sąjungos teisė

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

- 4 Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 50 straipsnis „Teisė nebūti du kartus teisiamam ar baudžiamam už tą pačią nusikalstamą veiką“ suformuluotas taip:

„Niekas negali būti antrą kartą teisiamas ar baudžiamas už nusikalstamą veiką, dėl kurios Sąjungoje jis jau buvo galutinai išteisintas ar pripažintas kaltu pagal įstatymą.“

- 5 Chartijos 51 straipsnis taip apibrėžia jos taikymo sritį:

„1. Šios Chartijos nuostatos skirtos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams, tinkamai atsižvelgiant į subsidiarumo principą, bei valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Todėl jie turi gerbti teises, laikytis principų ir juos taikyti pagal turimus atitinkamus įgaliojimus, nepažeisdami Sąjungos įgaliojimų, suteiktų jai Sutartimis, ribų.

2. Ši Chartija neišplečia Sąjungos teisės taikymo srities už Sąjungos įgaliojimų ribų, nenustato Sąjungai naujų įgaliojimų ar užduočių ir nepakeičia Sutartyse nustatytųjų.“

Šeštoji direktyva 77/388/EEB

- 6 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 23; toliau - Šeštoji direktyva) 22 straipsnio redakcijoje pagal jos 28h straipsnį numatyta:

„<...>

4.

- a) Kiekvienas apmokestinamasis asmuo turi pateikti mokesčio deklaraciją per tokį laikotarpį, kokį nustato kiekviena valstybė narė. <...>

<...>

8. Valstybės narės gali nustatyti kitas prievoles, kurias jos laiko būtinomis, kad mokestis būtų teisingai taikomas ir renkamas ir kad būtų užkirstas kelias klastotėms <...>.

<...>“

Švedijos teisė

- 7 Mokesčių teisės pažeidimų įstatymo 1971:69 (*Skattebrottslagen* (1971:69); toliau - *Skattebrottslagen*) 2 straipsnis suformuluotas taip:

„Tas, kas tyčia teikia institucijoms klaidingą informaciją (ne žodžiu) arba nepateikia deklaracijų, pateisinančio dokumento ar kitos reikalaujamos informacijos ir dėl to kyla pavojus, kad mokesčio bus išvengta, atsiras mokesčio kreditas arba nepagrįstai grąžintos sumos, baudžiamas už mokesčių vengimą iki dvejų metų laisvės atėmimo.“

8 Pagal *Skattebrottslagen* 4 straipsnį:

„Jei 2 dalyje nurodytas pažeidimas yra sunkus, už sunkų mokesčių teisės pažeidimą baudžiama laisvės atėmimu nuo šešių mėnesių iki šešerių metų.

Nustatant, ar pažeidimas sunkus, visų pirma atsižvelgiama į atitinkamų sumų dydį, ar pažeidėjas naudojo suklastotus dokumentus arba klaidingas ataskaitas, ar nusikalstamais veiksmais buvo prisidėta prie sisteminio ar didelio masto nusikaltimo arba jie buvo kitaip ypač pavojingi.“

9 Pajamų mokesčio įstatymo 1990:324 (*Taxeringslagen* (1990:324); toliau - *Taxeringslagen*) 5 skyriaus 1 straipsnyje numatyta:

„Jei vykstant procedūrai apmokestinamasis asmuo pateikia klaidingą informaciją (ne žodžiu) mokesčiams apskaičiuoti, skiriama mokesstinė sankcija (mokesčio padidinimas). Tai taikytina ir tuo atveju, jei apmokestinamasis asmuo pateikė tokią informaciją teismo procese dėl apmokestinimo ir, išnagrinėjus iš esmės, tokia informacija nebuvo priimta.

Pateikta informacija laikoma klaidinga, jei akivaizdu, kad ji yra netiksli arba kad apmokestinamasis asmuo nepateikė informacijos, kurią privalėjo pateikti mokesčių apskaičiavimo tikslais. Tačiau informacija negali būti laikoma klaidinga, jeigu ji kartu su kita pateikta informacija sudaro pakankamą pagrindą teisingam sprendimui priimti. Informacija taip pat negali būti laikoma klaidinga, jeigu ji tokia nepagrįsta, kad akivaizdžiai negali būti sprendimo pagrindas.“

10 *Taxeringslagen* 5 skyriaus 4 straipsnyje numatyta:

„Pateikus klaidingą informaciją nustatoma 40 % 1 skyriaus 1 straipsnio pirmos pastraipos 1-5 punktuose nurodyto mokesčio mokesstinė sankcija, kuri, jei klaidinga informacija būtų priimta, apmokestinamajam asmeniui ar jo sutuoktiniui nebūtų nustatyta. Pridėtinės vertės mokesčio atžvilgiu mokesstinė sankcija yra 20 % mokesčio, kurį apmokestinamasis asmuo privalėjo sumokėti.

Mokesstinė sankcija yra 10 %, o pridėtinės vertės mokesčio atžvilgiu – 5 %, jei klaidinga informacija buvo pataisyta arba galėjo būti pataisyta remiantis patvirtinančiais dokumentais, su kuriais *Skatteverket* [mokesčių administratorius] paprastai gali susipažinti ir kuriuos galėjo gauti iki mokesčių metų lapkričio mėnesio pabaigos.“

11 Pagal *Taxeringslagen* 5 skyriaus 14 straipsnį:

„Apmokestinamasis asmuo visiškai ar iš dalies atleidžiamas nuo mokesstinės sankcijos, jei paaiškėjusios klaidos ar informacijos trūkumas yra pateisinami arba jei dėl kitų priežasčių būtų neprotinga įpareigoti sumokėti viso dydžio sankciją. Jei apmokestinamasis asmuo iš dalies atleidžiamas nuo sankcijos, ji sumažinama per pusę arba ketvirtadaliu.

<...>

Vertinant, ar dėl kitų priežasčių būtų neprotinga skirti viso dydžio mokesstinę sankciją, ypač atsižvelgiama į tai, ar:

<...>

3) dėl klaidų ar informacijos nepateikimo apmokestinamasis asmuo taip pat buvo patrauktas atsakomybėn už pažeidimus pagal *Skattebrottslagen* arba dėl to buvo konfiskuotos iš nusikalstamos veiklos gautos pajamos vadovaujantis Baudžiamojo kodekso [*Brottsbalken*] 36 skyriaus 1b straipsniu.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 12 H. Åkerberg Fransson gavo šaukimą atvykti 2009 m. birželio 9 d. į *Haparanda tingsrätt* (Haparandos apylinkės teismas), konkrečiai kalbant, atsakyti į kaltinimus dėl mokesčių vengimo dideliu mastu. Jis buvo kaltinamas tuo, kad savo mokesčių deklaracijose už 2004 ir 2005 mokestinius metus pateikė netikslią informaciją, dėl kurios valstybės biudžetas prarado pajamų, susijusių su pajamų mokesčiu ir pridėtinės vertės mokesčiu (toliau - PVM): 319 143 SEK už 2004 mokestinius metus, iš kurių 60 000 SEK - PVM, ir 307 633 SEK už 2005 mokestinius metus, iš kurių 87 550 SEK - PVM. H. Åkerberg Fransson taip pat buvo persekiojamas dėl darbdavio įmokų nedeklaravimo už referencinius laikotarpius nuo 2004 m. spalio ir nuo 2005 m. spalio, dėl ko socialinės institucijos prarado atitinkamai 35 690 SEK ir 35 862 SEK pajamų. Pagal kaltinamąjį aktą pažeidimai buvo laikomi sunkiais, pirma, dėl sumų dydžio ir, antra, dėl to, kad šie pažeidimai priskiriami prie didelės apimties sistemškai vykdomos baudžiamosios veiklos.
- 13 2007 m. gegužės 24 d. sprendimu *Skatteverket* už 2004 mokestinius metus paskyrė H. Åkerberg Fransson mokestinę sankciją: 35 542 SEK už jo pajamas iš ūkinės veiklos, 4 872 SEK - už PVM ir 7 138 SEK - už darbdavio įmokas. Tuo pačiu sprendimu *Skatteverket* jam už 2005 mokestinius metus paskyrė mokestinę sankciją, kurią sudaro 54 240 SEK už jo pajamas iš ūkinės veiklos, 3 255 SEK - už PVM ir 7 172 SEK - už darbdavio įmokas. Šios sankcijos apskaičiuotos kartu su palūkanomis. Jos nebuvo skųstos administraciniam teismui, apskundimo terminas dėl 2004 mokestinių metų pasibaigė 2010 m. gruodžio 31 d., o dėl 2005 mokestinių metų - 2011 m. gruodžio 31 d. sprendimas, kuriuo paskirtos mokestinės sankcijos, buvo motyvuotas tomis pačiomis aplinkybėmis, t. y. klaidinga informacija, kaip ir prokuratūros nurodytos pagrindinės bylos baudžiamajame procese.
- 14 Teisme *a quo* kyla klausimas ar prieš H. Åkerberg Fransson pradėtą procesą reikia nutraukti motyvuojant tuo, kad pagal kitą procedūrą jam už tas pačias faktines aplinkybes jau buvo skirtos sankcijos, antraip bus pažeistas EŽTK protokolo Nr. 7 4 straipsnyje ir Chartijos 50 straipsnyje skelbiamas dvigubo nubaudimo draudimas.
- 15 Esant šioms aplinkybėms *Haparanda tingsrätt* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Pagal Švedijos teisę nacionalinis teismas gali netaikyti nacionalinės teisės nuostatų, kuriomis gali būti pažeistas [EŽTK] protokolo Nr. 7 4 straipsnyje įtvirtintas *ne bis in idem* principas ir [Chartijos] 50 straipsnis, tik jei toks sprendimas yra aiškiai pagrįstas EŽTK arba Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika. Ar tokia sąlyga pagal nacionalinę teisę dėl nacionalinės teisės nuostatų netaikymo yra suderinama su Sąjungos teise ypač su jos bendraisiais principais - Sąjungos teisės viršenybe ir tiesioginiu veikimu?
 2. Ar pagal EŽTK protokolo Nr. 7 4 straipsnį ir Chartijos 50 straipsnį baudžiamajam persekiojimui už mokesčių teisės pažeidimus taikomas *ne bis in idem* principas, jeigu pinigine bauda (mokestinė sankcija) buvo prieš tai paskirta atsakovui administraciniame procese dėl tos pačios veikos - klaidingos informacijos pateikimo?
 3. Ar atsakymui į antrąjį klausimą turi įtakos tai, kad šios sankcijos privalo būti suderintos taip, kad bendrosios kompetencijos teismai galėtų sumažinti baudžiamąją sankciją, nes atsakovui dėl tos pačios veikos - klaidingos informacijos pateikimo - jau buvo paskirta mokestinė sankcija?
 4. Ar esant tam tikroms aplinkybėms ir laikantis <...> *ne bis in idem* principo gali būti leidžiama kituose procesuose skirti ir kitas sankcijas dėl tos pačios veikos, kuri jau buvo išnagrinėta ir dėl kurios jau buvo priimtas sprendimas skirti asmeniui sankciją? Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pagal *ne bis in idem* principą kelių sankcijų atskiruose procesuose skyrimo sąlygos yra tenkinamos tuomet, kai vėlesniuose procesuose nagrinėjamos naujos ir nepriklausomos nuo ankstesnių procesų bylos aplinkybės?

5. Švedijos mokesčių sankcijų skyrimo ir atsakomybės už nusikaltimus mokesčių srityje nagrinėjimo atskiruose procesuose sistema grindžiama keliais bendrojo intereso pagrindais <...>. Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tokia sistema, kaip antai Švedijos, suderinama su *ne bis in idem* principu, jei būtų galima sukurti *ne bis in idem* principą atitinkančią sistemą nenumatant būtinybės netaikyti mokesčių sankcijų arba priimti sprendimą dėl atsakomybės už mokesčių teisės pažeidimus perduodant *Skatteverket* ir tam tikrais atvejais administracinių teismų kompetenciją mokesčių teisės pažeidimų bylose bendrosios kompetencijos teismams, nagrinėjantiems atsakomybės už mokesčių teisės pažeidimus klausimą?“

Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

- 16 Švedijos, Čekijos ir Danijos vyriausybės, Airija ir Nyderlandų vyriausybė bei Europos Komisija ginčija prejudicinių klausimų priimtinumą. Teisingumo Teismas gali į juos atsakyti tik jei H. Åkerberg Fransson paskirtos mokesstinės sankcijos ir prieš jį pradėtas baudžiamasis procesas, kuris yra pagrindinės bylos dalykas, taikomi įgyvendinant Sąjungos teisę. Tačiau taip nėra nei nacionalinės teisės akto, pagal kurį mokesstinės sankcijos buvo skirtos, nei teisės akto, kuris yra baudžiamojo proceso pagrindas, atveju. Todėl, remiantis Chartijos 51 straipsnio 1 dalimi, minėtoms sankcijoms ir procesui netaikomas Chartijos 50 straipsniu užtikrinamas *ne bis in idem* principas.
- 17 Šiuo aspektu reikia priminti, kad Chartijos taikymo sritis tiek, kiek tai susiję su valstybių narių veiksmais, apibrėžiama jos 51 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią Chartijos nuostatos skirtos valstybėms narėms, tik jei jos įgyvendina Sąjungos teisę.
- 18 Todėl šis straipsnis patvirtina Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su apimtimi, kiek valstybių narių veiksmai turi atitikti reikalavimus, kylančius iš Sąjungos teisės sistemoje užtikrinamų pagrindinių teisių.
- 19 Iš tiesų iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos iš esmės matyti, kad Sąjungos teisės sistemoje užtikrinamos pagrindinės teisės gali būti taikomos visose situacijose, kurias reglamentuoja Sąjungos teisė, tačiau negali išeiti už šių situacijų ribų. Būtent todėl Teisingumo Teismas jau yra priminęs, kad, remiantis Chartija, jis negali vertinti nacionalinės teisės aktų, kurie nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Tačiau, jei tokie teisės aktai patenka į šios teisės taikymo sritį, Teisingumo Teismas, gavęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą, turi pateikti visas aiškinimo gaires tam, kad nacionalinis teismas galėtų įvertinti šių teisės aktų atitiktį pagrindinėms teisėms (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 1991 m. birželio 18 d. Sprendimo *ERT*, C-260/89, Rink. p. I-2925, 42 punktą; 1997 m. gegužės 29 d. Sprendimo *Kremzow*, C-299/95, Rink. p. I-2629, 15 punktą; 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Annibaldi*, C-309/96, Rink. p. I-7493, 13 punktą; 2002 m. spalio 22 d. Sprendimo *Roquette Frères*, C-94/00, Rink. p. I-9011, 25 punktą; 2008 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Sopropé*, C-349/07, Rink. p. I-10369, 34 punktą; 2011 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Dereci ir kt.*, C-256/11, Rink. p. I-11315, 72 punktą ir 2012 m. birželio 7 d. Sprendimo *Vinkov*, C-27/11, 58 punktą).
- 20 Ši Sąjungos pagrindinių teisių taikymo srities apibrėžimą patvirtina aiškinimai, susiję su Chartijos 51 straipsniu, į kuriuos, remiantis ESS 6 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa ir Chartijos 52 straipsnio 7 dalimi, turi būti atsižvelgta ją aiškinant (šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *DEB*, C-279/09, Rink. p. I-13849, 32 punktą). Pagal minėtus aiškinimus „Sąjungos atžvilgiu apibrėžtas reikalavimas gerbti pagrindines teises yra privalomas valstybėms narėms tik tuo atveju, kai jų veiksmai įeina į Sąjungos teisės taikymo sritį“.
- 21 Kadangi Chartija garantuojamų pagrindinių teisių turi būti laikomasi, kai nacionalinės teisės aktai patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, negali būti atvejų, kurie priskirtini Sąjungos teisei, tačiau netaikomos minėtos pagrindinės teisės. Sąjungos teisės taikymas lemia Chartija garantuojamų pagrindinių teisių taikymą.

- 22 Kita vertus, kai teisinė situacija nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, Teisingumo Teismas neturi kompetencijos priimti dėl jos sprendimo, ir nurodytos Chartijos nuostatos *per se* negali pagrįsti šios kompetencijos (šiuo klausimu žr. 2012 m. liepos 12 d. Nutarties *Currà ir kt.*, C-466/11, 26 punktą).
- 23 Šie teiginiai atitinka teiginius, grindžiančius ESS 6 straipsnio 1 dalį, pagal kurią Chartijos nuostatos niekaip neišplečia Sutartyse apibrėžtos Sąjungos kompetencijos. Be to, pagal Chartijos 51 straipsnio 2 dalį Chartija neišplečia Sąjungos teisės taikymo srities už Sąjungai suteiktų įgaliojimų ribų, nesukuria Sąjungai naujų įgaliojimų ar užduočių ir nepakeičia Sutartyse nustatytųjų (žr. minėto Sprendimo *Dereci ir kt.* 71 punktą).
- 24 Šiuo atveju visų pirma reikia pažymėti, kad mokestinės sankcijos ir baudžiamasis procesas, kurių objektas buvo arba yra H. Åkerberg Fransson, iš dalies susiję su jo deklaravimo pareigų PVM srityje nevykdymu.
- 25 PVM srityje iš, viena vertus, 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, p. 1) 2 straipsnio, 250 straipsnio 1 dalies ir 273 straipsnio, kuriais, be kita ko, pakartojamos Šeštosios direktyvos 2 straipsnio nuostatos ir tos pačios direktyvos 22 straipsnio 4 ir 8 dalių redakcijos, galiojančios pagal jos 28h straipsnį, nuostatos, ir, antra vertus, iš ESS 4 straipsnio 3 dalies išplaukia, kad kiekviena valstybė narė turi pareigą imtis visų įstatyminių ir administracinių priemonių, būtinų užtikrinti viso mokėtino PVM surinkimą jos teritorijoje ir kovoti su sukčiavimu (žr. 2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-132/06, Rink. p. I-5457, 37 ir 46 punktus).
- 26 Be to, SESV 325 straipsnis įpareigoja valstybes nares kovoti su neteisėta veikla, kuri kelia grėsmę Sąjungos finansiniams interesams, atgrasančiomis bei veiksmingomis priemonėmis ir, konkrečiai kalbant, jas įpareigoja imtis tų pačių priemonių kovojant su sukčiavimu, kuris kelia grėsmę Sąjungos finansiniams interesams, kaip ir priemonės, kurių jos imasi kovojant su sukčiavimu, keliančiu grėsmę jų pačių interesams (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 28 d. Sprendimo *SGS Belgium ir kt.*, C-367/09, Rink. p. I-10761, 40–42 punktus). Kadangi remiantis 2007 m. birželio 7 d. Tarybos sprendimo 2007/436/EB, Euratomas, dėl Europos Bendrijų nuosavų išteklių sistemos (OL L 163, p. 17) 2 straipsnio 1 dalimi Sąjungos nuosavus išteklius sudaro pajamos iš suderintoms PVM apmokestinimo bazėms, nustatytoms pagal Sąjungos taisykles, taikomo galiojančio vienodo tarifo, vadinasi, egzistuoja tiesioginis ryšys tarp pajamų iš PVM gavimo laikantis taikytinos Sąjungos teisės ir atitinkamų lėšų iš PVM įtraukimo į Sąjungos biudžetą, nes bet koks trūkumas gaunant pirmąsias potencialiai sumažins antrąsias (šiuo klausimu žr. 2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-539/09, Rink. p. I-11235, 72 punktą).
- 27 Iš to išplaukia, kad mokestinėmis sankcijomis ir baudžiamuoju persekiojimu už mokesčių vengimą, kuriuo buvo ar yra kaltinamas asmuo pagrindinėje byloje dėl pateiktos informacijos PVM srityje netikslumo, įgyvendinami Direktyvos 2006/112 2 straipsnis, 250 straipsnio 1 dalis ir 273 straipsnis (anksčiau - Šeštosios direktyvos 2 ir 22 straipsniai) ir SESV 325 straipsnis, t. y. Sąjungos teisė, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį.
- 28 Tai, kad nacionalinės teisės aktai, kurie sudaro pagrindą minėtoms mokestinėms sankcijoms ir baudžiamajam procesui, buvo priimti ne siekiant perkelti Direktyvą 2006/112, neturėtų kvestionuoti šios išvados, nes juos taikant siekiama nubausti už minėtos direktyvos nuostatų pažeidimą, todėl siekiama įgyvendinti Sutartimi valstybėms narėms nustatytą pareigą veiksmingai bausti už veiksmus, kuriais keliama grėsmė Sąjungos finansiniams interesams.
- 29 Todėl kai valstybės narės teismo prašoma patikrinti, ar pagrindines teises atitinka nacionalinės nuostatos ar priemonės, kurios, esant situacijai, kai valstybės narės veiksmus neviseškai apibrėžia Sąjungos teisė, įgyvendina šią teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, nacionalinės valdžios institucijos ir teismai gali taikyti nacionalinius pagrindinių teisių apsaugos

standartus, jei toks taikymas nepažeidžia Chartijoje numatyto apsaugos lygio, kaip tai aiškina Teisingumo Teismas, Sąjungos teisės viršenybės, vieningumo ir veiksmingumo (dėl šio aspekto žr. 2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Melloni*, C-399/11, 60 punktą).

- 30 Todėl kai nacionalinis teismas privalo aiškinti Chartijos nuostatas, jis turi galimybę ir prirėikus pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą, kad šis priimtų prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį.
- 31 Iš prieš tai nurodytų aplinkybių darytina išvada, kad Teisingumo Teismas kompetentingas atsakyti į pateiktus klausimus ir pateikti visas aiškinimo gaires, būtinas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui įvertinti nacionalinės teisės aktų atitiktį Chartijos 50 straipsnyje skelbiamam *ne bis in idem* principui.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl antrojo, trečiojo ir ketvirtojo klausimų

- 32 Šiais klausimais, į kuriuos reikia atsakyti kartu, *Haparanda tingsrätt* iš esmės klausia Teisingumo Teismo, ar Chartijos 50 straipsnyje skelbiamą *ne bis in idem* principą reikia aiškinti taip, kad jis draudžia tai, kad baudžiamasis persekiojimas už mokesčių vengimą būtų pradėtas prieš kaltinamąjį, jeigu jis jau buvo nubaustas mokestine sankcija už tą patį klaidingos informacijos deklaracijoje pateikimą.
- 33 Dėl Chartijos 50 straipsnyje skelbiamo *ne bis in idem* principo taikymo baudžiamiesiems persekiojimams už mokesčių vengimą, kaip antai už tą, kuris yra pagrindinės bylos dalykas, reikia pažymėti, kad jis suponuoja, jog priemonės, kurių jau buvo imtasi prieš kaltinamąjį priėmus sprendimą, tapusį galutinį, yra baudžiamojo pobūdžio.
- 34 Šiuo aspektu visų pirma reikia pažymėti, kad Chartijos 50 straipsnis nedraudžia valstybei narei už tą pačią deklaravimo PVM srityje pareigų nesilaikymo veiką skirti ir mokestines, ir baudžiamąsias sankcijas. Iš tiesų, siekiant užtikrinti visų pajamų iš PVM surinkimą ir kartu Sąjungos finansinių interesų apsaugą, valstybės narės turi taikytinų sankcijų pasirinkimo laisvę (šiuo klausimu žr. 1989 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, 68/88, Rink. p. 2965, 24 punktą; 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *de Andrade*, C-213/99, Rink. p. I-11083, 19 punktą ir 2003 m. spalio 16 d. Sprendimo *Hannl-Hofstetter*, C-91/02, Rink. p. I-12077, 17 punktą). Todėl sankcijos gali būti administracinės, baudžiamosios arba šių sankcijų rūšių kombinacija. Tik jei mokestinė sankcija yra baudžiamojo pobūdžio, kaip tai suprantama pagal Chartijos 50 straipsnį ir tapo galutinė, minėta nuostata draudžia pradėti baudžiamąjį persekiojimą prieš tą patį asmenį.
- 35 Be to, reikia priminti, kad vertinant mokestinių sankcijų baudžiamąjį pobūdį reikšmingi trys kriterijai. Pirmasis – tai teisinis pažeidimo kvalifikavimas vidaus teisėje, antrasis – pats pažeidimo pobūdis ir trečiasis – suinteresuotajam asmeniui gresiančios sankcijos pobūdis ir griežtumo laipsnis (2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Bonda*, C-489/10, 37 punktą).
- 36 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į šiuos kriterijus, privalo įvertinti, ar nacionalinės teisės aktuose numatytų mokestinių ir baudžiamųjų sankcijų sudėjimą reikia nagrinėti atsižvelgiant į nacionalinius standartus, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 29 punktą, ir jis tam tikrais atvejais gali nuspręsti, kad toks sudėjimas prieštarauja minėtiems standartams, su sąlyga, kad taikomos sankcijos yra veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios (šiuo klausimu žr., be kita ko, minėto Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 24 punktą; 1990 m. liepos 10 d. Sprendimo *Hansen*, C-326/88, Rink. p. I-2911, 17 punktą; 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Inspire Art*, C-167/01, Rink.

p. I-10155, 62 punktą; 2004 m. sausio 15 d. Sprendimo *Penycoed*, C-230/01, Rink. p. I-937, 36 punktą ir 2005 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Berlusconi ir kt.*, C-387/02, C-391/02 ir C-403/02, Rink. p. I-3565, 65 punktą).

- 37 Iš prieš tai nurodytų argumentų išplaukia, kad į antrąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti taip, kad Chartijos 50 straipsnyje skelbiamas *ne bis in idem* principas nedraudžia valstybei narei už tą pačią deklaravimo PVM srityje pareigos nesilaikymo veiką skirti mokesstinę, o vėliau - baudžiamąją sankciją, jei pirmoji sankcija nėra baudžiamojo pobūdžio, o tai patikrinti privalo nacionalinis teismas.

Dėl penktojo klausimo

- 38 Pateikdamas penktąjį klausimą *Haparanda tingsrätt* Teisingumo Teismo iš esmės siekia sužinoti dėl nacionalinės teisės akto, kuriuo mokesčių vengimo byloje tam pačiam teismui leidžiama skirti ir mokesčines, ir baudžiamąsias sankcijas, suderinamumo su Chartijos 50 straipsniu užtikrinamu *ne bis in idem* principu.
- 39 Šiuo aspektu pirmiausia reikia priminti, kad, vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam procesui, tik byla nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes, turi įvertinti, ar reikia pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kad galėtų priimti savo sprendimą, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai yra susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (žr., be kita ko, 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Paint Graphos ir kt.*, C-78/08-C-80/08, Rink. p. I-7611, 30 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 40 Reikšmingumo prezumpcija, taikoma nacionalinių teismų pateiktiems prejudiciniams klausimams, gali būti atmesta tik išimtiniais atvejais, jei yra akivaizdu, kad prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba kai Teisingumo Teismui nežinomos faktinės ir teisinės aplinkybės, kurių reikia norint naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (šiuo klausimu, be kita ko, žr. minėto Sprendimo *Paint Graphos ir kt.* 31 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 41 Šiuo atveju iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nacionalinės teisės aktai, kuriais teismas remiasi *a quo*, nėra taikytini pagrindinėje byloje ir šiuo metu Švedijos teisės sistemoje neegzistuoja.
- 42 Todėl penktąjį klausimą reikia pripažinti nepriimtiniu, nes pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismui suteikta funkcija prisidėti prie teisingumo vykdymo valstybėse narėse, o ne pateikti konsultacines nuomones dėl bendrų ar hipotetinių klausimų (žr., be kita ko, minėto Sprendimo *Paint Graphos ir kt.* 32 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

Dėl pirmojo klausimo

- 43 Pateikdamas pirmąjį klausimą *Haparanda tingsrätt* Teisingumo Teismo iš esmės siekia sužinoti dėl nacionalinio teismo praktikos, pagal kurią nacionalinio teismo pareiga netaikyti visų nuostatų, kurios prieštarauja EŽTK ir Chartijoje užtikrinamoms pagrindinėms teisėms, siejama su sąlyga, kad šis prieštaravimas aiškiai išplauktų iš nagrinėjamų teisės aktų arba su jais susijusios teismų praktikos.
- 44 Visų pirma dėl pasekmių, kurias nacionalinis teismas turi konstatuoti dėl nacionalinės teisės ir EŽTK kolizijos, reikia priminti, kad nors, kaip tai patvirtina ESS 6 straipsnio 3 dalis, EŽTK pripažįstamos pagrindinės teisės, kaip bendrieji principai, sudaro Sąjungos teisės dalį ir nors Chartijos 52 straipsnio 3 dalimi reikalaujama joje įtvirtintoms teisėms, atitinkančioms EŽTK užtikrinamas teises, suteikti tą pačią prasmę ir apimtį kaip ir tą, kurią suteikia minėta konvencija, pastaroji tol, kol prie jos Sąjunga neprisijungė, nėra į Sąjungos teisės sistemą formaliai integruotas teisės instrumentas. Todėl Sąjungos

teisė nereglamentuoja EŽTK ir valstybių narių teisės sistemų santykio ir neapibrėžia pasekmių, kurias turėtų nustatyti nacionalinis teismas, kolizijos tarp šia konvencija užtikrinamų teisių ir nacionalinės teisės normos atveju (šiuo klausimu žr. 2012 m. balandžio 24 d. Sprendimo *Kamberaj*, C-571/10, 62 punktą).

- 45 Be to, dėl vidaus teisės nuostatų ir Chartijoje užtikrinamų teisių kolizijos pasekmių, kurias turi nustatyti nacionalinis teismas, reikia pažymėti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką nacionalinis teismas, neperžengdamas savo kompetencijos ribų, ir įpareigotas taikyti Sąjungos teisės nuostatas, privalo užtikrinti visišką šių nuostatų veikimą, jei būtina, savo iniciatyva atsisakydamas taikyti bet kokią, net vėlesnę, joms prieštaraujančią nacionalinės teisės nuostatą, ir šis teismas neprivalo prašyti arba laukti, kol ši nuostata bus panaikinta teisėkūros arba kitokiomis konstitucinėmis priemonėmis (1978 m. kovo 9 d. Sprendimo *Simmenthal*, 106/77, Rink. p. 629, 21 ir 24 punktai; 2009 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Filipiak*, C-314/08, Rink. p. I-11049, 81 punktas ir 2010 m. birželio 22 d. Sprendimo *Melki ir Abdeli*, C-188/10 ir C-189/10, Rink. p. I-5667, 43 punktas).
- 46 Iš tikrųjų pačiai Sąjungos teisės prigimčiai būdingiems reikalavimams prieštarautų bet kuri nacionalinės teisės nuostata arba teisėkūros, administracinė ar teisminė praktika, dėl kurios Sąjungos teisės veiksmingumas sumažėtų atsisakius suteikti įgaliojimus šią teisę kompetentingam taikyti teismui tokio taikymo metu imtis visų būtinų priemonių netaikyti nacionalinių įstatymų nuostatų, galinčių kliudyti visiškam Sąjungos teisės normų veiksmingumui (minėto Sprendimo *Melki ir Abdeli* 44 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 47 Be to, remiantis SESV 267 straipsniu, nacionalinis teismas, nagrinėjantis ginčą, susijusį su Sąjungos teise, kurios prasmė ar apimtis jam nėra aiški, gali arba prireikus privalo pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl atitinkamos Sąjungos teisės nuostatos aiškinimo (šiuo klausimu žr. 1982 m. spalio 6 d. Sprendimą *Cilfit ir kt.*, 283/81, Rink. p. 3415).
- 48 Remiantis tuo darytina išvada, kad Sąjungos teisė draudžia teismų praktiką, pagal kurią nacionalinio teismo pareiga netaikyti bet kokios nuostatos, prieštaraujančios Chartijoje užtikrinamoms pagrindinėms teisėms, siejama su sąlyga, kad šis prieštaravimas aiškiai išplauktų iš šios Chartijos teksto arba su ja susijusios teismų praktikos, nes jomis iš nacionalinio teismo atimama teisė visapusiškai įvertinti, prireikus - bendradarbiaujant su Teisingumo Teismu, minėtos nuostatos suderinamumą su ta pačia Chartija.
- 49 Atsižvelgiant į prieš tai išdėstytus argumentus, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad:
- Sąjungos teisė nereglamentuoja EŽTK ir valstybių narių teisės sistemų santykio ir neapibrėžia pasekmių, kurias turi nustatyti nacionalinis teismas, kolizijos tarp šia konvencija užtikrinamų teisių ir nacionalinės teisės normos atveju;
 - Sąjungos teisė draudžia teismų praktiką, pagal kurią nacionalinio teismo pareiga netaikyti bet kokios nuostatos, prieštaraujančios Chartijoje užtikrinamoms pagrindinėms teisėms, siejama su sąlyga, kad šis prieštaravimas aiškiai išplauktų iš šios Chartijos teksto arba su ja susijusios teismų praktikos, nes ja iš nacionalinio teismo atimama teisė visapusiškai įvertinti, prireikus - bendradarbiaujant su Teisingumo Teismu, minėtos nuostatos suderinamumą su ta pačia Chartija.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 50 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 50 straipsnyje skelbiamas *ne bis in idem* principas nedraudžia valstybei narei už tą pačią deklaravimo pridėtinės vertės mokesčio srityje pareigos nesilaikymo veiką skirti mokestinę, o vėliau - baudžiamąją sankciją, jei pirmoji sankcija nėra baudžiamojo pobūdžio, o tai patikrinti privalo nacionalinis teismas.
2. Sąjungos teisė nereglamentuoja 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir valstybių narių teisės sistemų santykio ir neapibrėžia pasekmių, kurias turi nustatyti nacionalinis teismas, kolizijos tarp šia konvencija užtikrinamų teisių ir nacionalinės teisės normos atveju.

Sąjungos teisė draudžia teismų praktiką, pagal kurią nacionalinio teismo pareiga netaikyti bet kokios nuostatos, prieštaraujančios Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje užtikrinamoms pagrindinėms teisėms, siejama su sąlyga, kad šis prieštaravimas aiškiai išplauktų iš šios Chartijos teksto arba su juo susijusios teismų praktikos, nes ja iš nacionalinio teismo atimama teisė visapusiškai įvertinti, prireikus - bendradarbiaujant su Europos Sąjungos Teisingumo Teismu, minėtos nuostatos suderinamumą su ta pačia Chartija.

Parašai.